

Carnap a Patočka: Metafyzika, ano, ne?

1. Co to znamená Patočkův pojem "zkušenost svobody" a proč je podle něj podmínkou filosofování?
2. Patočka: "metafyzika se z podstatných důvodů nemůže ustavit jako věda". Souhlasil by s Carnapovou kritikou metafyziky?

Rudolf Carnap i Jan Patočka patřili mezi významné filozofy své doby zabývající se konceptem metafyziky. Přestože se v některých aspektech shodovali, každý z nich měl na věc trochu jiný pohled. Tato esej se pokusí zodpovědět na otázky ze zadání sesumarizovat pohled obou filozofů na tento koncept.

Oba autoři mluví v podstatné míře o jazyce jako o prostředku, jehož analýza je klíčová k vysvětlení, potažmo opodstatnění metafyziky. Odmítají snahu vystihnout neempirické, protože jazyk je omezován empirickými vjemy. Dále se ale jejich názory na jazyk liší - Patočka považuje jazyk za dynamický subjekt, který prochází určitým historickým vývojem a reflektuje poznání lidstva, které sice neustále roste, ale nikdy nemůže být kompletní. Podle Carnapa se ovšem jazyk nemění a spíše zůstává konstantní. Je možné, že u Carnapův názor na (ne)vyjadřování neempirična také vychází z jeho vědecké činnosti v oblasti matematiky a logiky, se kterou souvisela jeho snaha navrátit filozofii do předsokratovské podoby, tj. studující pouze jasně dokazatelné, empirické poznatky.¹

První otázka, kterou se tento text zabývá se týká pojmu "zkušenost svobody", který Patočka vysvětluje ve svém textu *Negativní platonismus*. Patočka svobodu definuje pouze v rozměru vnitřním, individuálním, myšlenkovém. Je to podle něj jeden z definujících rysů člověka, bez ohledu na to, že podle něj není přítomna ve všech jedincích. Definice svobody jako takové je hlavním tématem Patočkova textu.

Dochází k závěru, že spočívá v schopnosti povznést se nad konkrétní a faktické a být schopen přemýšlet a mluvit o hlubší podstatě věcí. Pouze toto umožní člověku zabývat se metafyzikou, jež je doslova oborem, který se zabývá *tím, co je za fyzickým*.² I když se tato svoboda může zdát jako poměrně abstraktní, tak je stále zůstává založena na zkušenosti. Bohužel, tato zkušenost se liší od zkušenosti vjemové a nejde ani změřit, ani konkrétně ověřit. Je založena na aktivní snaze jedince poznat i jiné než smyslové z důvodu nespokojenosti. Tato zkušenost svobody znamená oprostit se od fyzického a vynaložit vůli přemýšlet.

Protože fungování metafyziky je podmínkou pro fungování posokratovské formy filozofie, tak je logicky také Patočkova "zkušenost svobody" podmínkou filosofování.

¹<https://www.iep.utm.edu/carnap/>

²<https://cs.wikipedia.org/wiki/Metafyzika>